

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 71 0 P 030371 15 Rev
Dana, 08.04.2016. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Biljane Tomić, kao predsjednika vijeća, Violande Šubarić i Tanje Bundalo, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja J.B., sina A., ..., Z., RH i S.M., k. M., str. ..., V., I., koje zastupa D.T., advokat iz B., ..., protiv tužene RS, koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske, Sjedište zamjenika Banjaluka, radi naknade štete, vrijednost spora 466.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 030371 15 Gž od 18.05.2015. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 08.04.2016. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 030371 07 P od 09.12.2014. godine odbijen je u cjelini tužbeni zahtjev tužitelja da im tužena na ime naknade materijalne štete isplati iznos od 466.000,00 KM, kao i njihov zahtjev da im tužena nadoknadi troškove parničnog postupka, sve sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate (stav I izreke). Obavezani su tužitelji da tuženoj nadoknade troškove parničnog postupka u iznosu od 12.500,00 KM, a odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova parničnog postupka preko dosuđenog iznosa (stav II izreke).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 030371 15 Gž od 18.05.2015. godine žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena, u pobijanom dijelu odluke kojim je odbijen tužbeni zahtjev i dijelu kojim su tuženoj dosuđeni troškovi parničnog postupka (stav I i dio stava II izreke). Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava žalbe u iznosu od 1.535,62 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužitelji pobijaju drugostepenu presudu zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i tužbeni zahtjev u cjelini usvoji.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužitelja da im tužena nadoknadi materijalnu štetu, koja je nastala dana 23/24.12.1992. godine uništenjem objekata, opreme i uskladištene robe PP G. T., u iznosu od 466.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate.

Tokom postupka kod prvostepenog suda utvrđeno je slijedeće činjenično stanje: da je tužitelj Josip Bednarčuk bio osnivač i direktor preduzeća PP G. T. sa p.o., koje je osnovao 31.08.1989. godine i koje je dana 07.03.1990. godine upisano u registar Osnovnog suda u Banjaluci pod brojem U/I-250/90; da je ugovorom o prenosu osnivačkih prava i promjeni lica ovlaštenog za zastupanje broj 49/92 od 01.09.1992. godine ovaj tužitelj prenio bez naknade svoja osnivačka prava u preduzeću tužiteljici S.M., koja je na osnovu toga upisana u registar Osnovnog suda u Banjaluci kao direktor tog preduzeća i lice ovlašteno za njegovo zastupanje bez ograničenja; da je noću 23/24.12.1992. godine u prostorije navedenog preduzeća od strane nepoznatih lica postavljena eksplozivna naprava, uslijed čijeg dejstva je zbog nastalog razaranja eksplozijom i požara koji je uslijedio na objektima preduzeća, opremi i uskladištenoj robi, prema prijavi direktora S.M. podnesenoj DD D. B. dana 30.12.1992. godine, nastala materijalna šteta u ukupnom iznosu od 466.000,00 DEM, što preračunato po vještaku ekonomske struke S.S. u važeću KM valutu iznosi 466.000,00 KM; da je protiv pripadnika Specijalne policijske jedinice IC T. koja je pripadala DB RS, B.R., R.K. i B.Z., kao okrivljenih za izvršenje krivičnog djela izazivanja opasnosti za imovinu većeg obima, zbog postavljanja eksploziva u PP G. T. dana 7/8.12.1992. godine, te protiv okrivljenih B.R., R.K. i D.B., za isto krivično djelo sa težim posljedicama po oštećenu imovinu, počinjeno izazivanjem eksplozije u PP G. u noći 23/24.12.1992. godine, kod Osnovnog suda u Bijeljini pod brojem K-155/94 proveden krivični postupak, te su sva imenovana lica pravosnažnom presudom od 09.02.1995. godine oslobođena od optužbe iz razloga što je sud našao da izvedenim dokazima u krivičnom postupku nije dokazana njihova odgovornost za izvršenje ovih krivičnih djela; da je u tom krivičnom postupku u svojstvu svjedoka saslušana S.M., tužiteljica u ovoj parnici, koja je saslušana kao parnična stranka u ovoj parnici izjavila da je krivičnu presudu prosljedila tužitelju J.B.; da iz izjave tužitelja J.B., saslušanog u svojstvu parnične stranke, proizilazi da je na Božić 1992. godine u H. saznao za pričinjenu štetu na imovini njegovog preduzeća, te da je za naprijed pomenutu krivičnu presudu saznao 2007. godine, kada mu je fotokopiju presude predala advokat D.J.Š.; da je preduzeće PP G., T. sa p.o. likvidirano rješenjem Osnovnog suda u Banjaluci o zaključenju likvidacionog postupka nad PP G. T. broj RI-11/93 od 30.03.1994. godine. Tužitelji su tužbu za naknadu štete u ovoj parnici podnijeli sudu dana 17.10.2007. godine.

Polazeći od prednjih činjeničnih utvrđenja prvostepeni sud je zaključio da iz izvedenih dokaza proizilazi da tužitelj J.B. nije aktivno legitimisan u ovoj parnici iz razloga što imovina PP G. T. sa p.o. u vrijeme štetnog događaja nije bila njegovo vlasništvo, pošto je isto ugovorom o prenosu osnivačkih prava i promjeni lica ovlaštenog za zastupanje prenio na tužiteljicu S.M. U odnosu na tužiteljicu S.M. prvostepeni sud smatra da izvedenim dokazima nije dokazala da je predmetnu štetu pričinio pripadnik vojske ili policije RS prilikom vršenja vojne ili policijske službe, za koju bi bila odgovorna tužena RS, u skladu sa odredbom člana 121. Zakona o vojsci („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 7/92), te odredbama članova 172., 173. i 174. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/86, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, u daljem tekstu: ZOO). Pored toga, prvostepeni sud je zaključio da, i pod pretpostavkom da je

osnovano potraživanje tužitelja u odnosu na tuženu, da je ono zastarjelo u smislu odredbe člana 376. ZOO, jer je šteta navedenom preduzeću pričinjena 23/24.12.1992. godine, pa kako se rok zastarjelosti računa počev od 19.06.1996. godine, kada je NS RS donijela odluku o prestanku rata i neposredne ratne opasnosti na teritoriji RS, da je do podnošenja tužbe sudu dana 17.10.2007. godine, protekao objektivni rok zastarjelosti od pet godina iz odredbe člana 376. stav 2. ZOO, pa je slijedom toga u cijelini odbio zahtjev tužitelja.

Odlučujući o žalbi tužitelja, izjavljenoj protiv prvostepene presude, drugostepeni sud je našao da je prvostepeni sud na pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primjenio materijalno pravo, pa je žalbu odbio i potvrdio prvostepenu presudu.

Osporena odluka je pravilna i zakonita.

Zahtjev tužitelja u ovoj parnici temelji se na činjenici da je noću 23/24.12.1992. godine u prostorije preduzeća PP G. T. sa p.o., od strane nepoznatih lica postavljena eksplozivna naprava, uslijed čijeg dejstva je zbog nastalog razaranja eksplozijom i požara koji je uslijedio na objektima preduzeća, opremi i uskladištenoj robi, nastala materijalna šteta u visini novčanog iznosa koji tužitelji zahtijevaju u ovoj parnici.

Tužena je, pored ostalog, tužbeni zahtjev tužitelja osporila prigovorom zastarjelosti potraživanja.

Nižestepeni sudovi su, suprotno stavu revidenata, pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev tužitelja nalazeći da je osnovan istaknuti prigovor zastarjelosti predmetnog potraživanja prema odredbi člana 376. ZOO, jer je predmetna šteta tužiteljima nastala 1992. godine, zastarni rok je počeo teći od 19.06.1996. godine kada je na ovim prostorima prestao rat i neposredna ratna opasnost, slijedom čega je do podnošenja tužbe sudu u ovoj parnici dana 17.10.2007. godine protekao i subjektivni rok i objektivni rok iz citirane zakonske odredbe za potraživanje štete sudskim putem.

Naime, prema odredbi člana 360. stav 1. ZOO, zastarjelošću prestaje pravo zahtijevati ispunjenje obaveze, a zastara nastupa kad istekne posljednji dan zakonom određenog vremena u okviru kojeg povjerilac nije vršio svoje pravo, ako se onaj, na kome leži obaveza ispunjenja, pozove na zastarjelost.

Prema činjeničnom utvrđenju nižestepenih sudova, šteta čija naknada se traži u ovom postupku, nastala je 1992. godine, pa i pod uslovom da je za istu, po nekom od zakonom priznatih osnova, odgovorna tužena, do podnošenja tužbe dana 17.10.2007. godine prošao je rok u kojem su tužitelji mogli zahtijevati naknadu štete putem suda (član 360. stav 2. ZOO).

Revidenti osporavaju drugostepenu presudu tvrdnjom da se na sporni odnos nisu mogle primjeniti navedene odredbe ZOO o zastarjelosti potraživanja zbog toga što je predmetna šteta nastala za vrijeme rata tužiteljima koji su bili pripadnici manjinskog naroda, te tvrdnjom da se radi o povredi prava na imovinu iz člana II/3. K) Ustava Bosne Hercegovine i člana 1. Protokola I uz Evropsku konvenciju.

Revizioni prigovori su neosnovani iz slijedećih razloga:

Potraživanje naknade štete u pravilu zastarjeva u skladu sa odredbom člana 376. ZOO. Međutim, odredbom člana 377. ZOO propisan je izuzetak da kada je šteta prouzrokovana krivičnim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarjelosti, zahtjev za naknadu štete prema odgovornom licu zastarjeva kada istekne vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja. Saglasno sadržaju ove zakonske odredbe njena primjena kod računanja roka zastarjelosti potraživanja naknade štete, bila bi osnovana samo u slučaju da je zahtjev za naknadu štete upravljen protiv izvršioca krivičnog djela i da je to lice pravosnažnom presudom oglašeno krivim za krivično djelo koje je u uzročnoj vezi sa nastalom štetom, koje za štetu odgovara po principu subjektivne odgovornosti, a ne i prema trećem licu koje bi za štetu odgovaralo umjesto stvarnog učinioca krivičnog djela, po principu pretpostavljene odgovornosti.

U ovom slučaju ne postoji pravosnažna osuđujuća presuda krivičnog suda, za koju bi sud u parničnom postupku bio vezan, u smislu odredbe člana 12. stav 3. Zakona o parničnom postupku - „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), domaćeg ili međunarodnog, kojom je utvrđeno da je određeni izvršilac počinio neko od krivičnih djela za koje ne nastupa zastara krivičnog gonjenja, a čijim izvršenjem su tužitelji pretrpili štetu.

U sudskoj praksi je stvoren izuzetak od pravila da se o postojanju krivičnog djela može rješavati samo u krivičnom postupku, kao izraz načela pružanja jače zaštite prava oštećenom na naknadu štete koja je prouzrokovana krivičnim djelom, ako su postojale određene procesne smetnje (smrt izvršioca, njegova nesposobnost rasuđivanja, nedostupnost organima gonjenja i sl.) zbog kojih nije bilo moguće da se protiv izvršioca krivičnog djela postupak pokrene i okonča donošenjem pravosnažne krivične presude kojom se oglašava krivim. Parnični sud je u tom slučaju ovlašten da utvrdi, kao prethodno pitanje, da li je šteta prouzrokovana takvom radnjom koja u sebi sadrži elemente krivičnog djela, jer krivično djelo može da postoji i kada je izostao krivični postupak, pri čemu djelatnost parničnog suda ne bi bila usmjerena na utvrđivanje krivične odgovornosti, jer se ona može utvrditi samo u krivičnom postupku. Međutim, i u tom slučaju morala bi postojati tačno određena osoba kojoj se stavlja na teret izvršenje krivičnog djela.

Primjenom pravila „argumentum a contrario“, ako se, objektivno gledano, krivični postupak protiv učinioca mogao ili se može inicirati, pokrenuti i voditi, navedena pravila radi raspravljanja prethodnog pitanja, kao izuzetka u parničnom postupku, ne bi se mogla primjeniti. Zbog toga, nema mjesta pozivanju revidenata na Ustav Bosne i Hercegovine, te međunarodne konvencije koje se tiču zaštite ljudskih prava.

Odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, Ustava Republike Srpske, a ni Evorpske Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, ne isključuju primjenu zakonskih odredbi, u konkretnom slučaju odredbi ZOO, koje propisuju rokove i uslove za zaštitu prava na naknadu štete. Zakonska ograničenja u ostvarivanju ovih prava, pa i određivanje vremenskih okvira, rokova za realizaciju naknade štete, kao u ovom slučaju, su opravdana zbog pravne sigurnosti i funkcionisanja pravnog sistema. Zato protek vremena, u izvjesnim situacijama (kao ovdje) ima karakter pravne činjenice koja uzrokuje nastanak, promjenu ili prestanak nekih pravnih odnosa. Stoga se dugotrajna

neaktivnost titulara nekog prava izjednačava sa gubitkom interesa da se to pravo ostvari i sankcioniše gubitkom tog prava u materijalnom smislu.

Iz navedenog proizlazi da su tužitelji svojim pasivnim držanjem kroz zakonom propisani vremenski period, izgubili mogućnost da sudskim putem ishode naknadu pretrpljene štete i pod uslovom da je tužena odgovorna za njen nastanak.

Imajući u vidu naprijed navedeno, neosnovanim se ukazuje i pozivanje tužitelja na odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP-2763/09 od 22.03.2013. godine kojom je utvrđeno da je oštećenima povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3. k) Ustava Bosne i Hercegovine iz razloga što je u pomenutom predmetu taj sud našao da Republika Srpska nije izvršila svoju pozitivnu obavezu provođenja istrage radi zaštite u ratu srušene kuće oštećenih, za razliku od predmetnog slučaja u kojem je u vezi sa štetnim događajem proveden krivični postupak, u kojem je u svojstvu svjedoka saslušana S.M. (tužiteljica u ovoj parnici), te su sva osumnjičena lica pravosnažnom presudom oslobođena od optužbe iz razloga što je sud našao da izvedenim dokazima u krivičnom postupku nije dokazana njihova odgovornost za izvršenje ovih krivičnih djela, dakle, na osnovu drugačijeg činjeničnog stanja i okolnosti konkretnog slučaja, o prigovoru zastarjelosti potraživanja, drugačije je suđeno.

Iz izloženog proizlazi da pri donošenju pobijane presude nije pogrešno primijenjeno materijalno pravo, jer su nižestepeni sudovi, kod istaknutog prigovora zastarjelosti potraživanja, pravilno primijenili odredbu člana 376. ZOO, budući da se ova odredba ima primjeniti uvijek kada nisu ispunjenje pretpostavke za primjenu takozvanog „privilegovanog roka“ iz člana 377. ZOO.

Budući da je osporena presuda o odbijanju tužbenog zahtjeva donesena na osnovu pravilne primjene materijalnog prava koje se odnosi na zastarjelost potraživanja naknade štete, bez uticaja su na njenu pravilnost revizioni prigovori koji se odnose na pasivnu legitimaciju tužene.

Zbog toga je revizija tužitelja odbijena kao neosnovana i odlučeno kao u izreci, na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Biljana Tomić

Za tačnost otpavka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić